

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to republish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC SOUDEK proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 56526/00)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

15. března 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Porizovaný překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Soudek proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda,*

A. B. BAKA,

I. CABRAL BARRETO,

K. JUNGWIERT,

V. BUTKEVYCH,

paní A. MULARONI,

D. JOČIENĚ, *soudci,*

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce,*

po poradě konané ve dnech 25. května 2004 a 22. února 2005,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 56526/00) směřující proti České republice, kterou dne 28. března 2000 podal Soudu český občan pan Ivan Soudek („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Českou vládu (dále jen „vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatel tvrdí, že se Ústavní soud České republiky nezabýval meritorní stránkou jeho námitek týkajících se řízení před vnitrostátními soudy.

4. Stížnost byla přidělena druhé sekci Soudu (článek 52 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl projednáním věci (článek 27 odst. 1 Úmluvy) pověřen senát ustanovený v souladu s článkem 26 odst. 1 Jednacího řádu Soudu.

5. Rozhodnutím ze dne 25. května 2004 prohlásil Soud stížnost za přijatelnou.

6. Dne 1. listopadu 2004 Soud pozměnil složení svých sekcí (článek 25 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). Předmětná stížnost byla přidělena takto obměněné druhé sekci (článek 52 odst. 1).

7. Strany nepředložily písemná stanoviska k odůvodněnosti stížnosti (článek 59 odst. 1 Jednacího řádu Soudu) a senát rozhodl, že není třeba konat ústní jednání (článek 59 odst. 3 *in fine* Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

8. Stěžovatel, člen bytového družstva, obýval od ledna roku 1988 byt v Praze bez ohledu na nesouhlas vedení družstva. V letech 1991 až 1994 proběhla transformace družstva. Stěžovatel se podílel na založení družstva, které se stalo právním nástupcem původního

družstva a tedy i vlastníkem domu, kde se nachází předmětný byt, a proto se domníval, že byla mezi ním a novým družstvem mlčky uzavřena nájemní smlouva.

9. Dne 4. prosince 1995 podalo družstvo proti stěžovateli u Obvodního soudu pro Prahu 2 žalobu na vyklizení předmětného bytu.

10. Dne 6. května 1996 rozhodl soud ve prospěch družstva a nařídil stěžovateli vyklizení bytu s odůvodněním, že jej obývá bez právního titulu.

11. Městský soud v Praze dne 7. listopadu 1996 výše uvedený rozsudek potvrdil s tím, že stěžovateli nesvědčí právo nájmu k danému bytu. Městský soud zároveň zamítl návrh stěžovatele na vyslovení přípustnosti dovolání proti svému rozsudku.

12. Stěžovatel dne 14. února 1997 podal dovolání na základě § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, který umožňuje podat dovolání nehledě na zamítnutí návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání odvolacím soudem. Ve svém dovolání uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní význam, protože soudy provedly nesprávný výklad zákona při posouzení otázky „držby nájmu“ a konkludentního uzavření nájemní smlouvy.

13. Dne 28. dubna 1999 odmítl Nejvyšší soud dovolání jako nepřipustné s tím, že napadané rozhodnutí nemá po právní stránce zásadní význam.

14. Dne 15. července 1999 podal stěžovatel ústavní stížnost pro porušení svého vlastnického práva a rovněž nedotknutelnosti obydlí a práva na spravedlivý proces. Stěžovatel tvrdil, že dovolání je procesním prostředkem, který zákon poskytuje k ochraně práva, třebaže jej odvolací soud nepřipustil.

15. Ústavní soud dne 30. září 1999 ústavní stížnost odmítl; část týkající se rozhodnutí Nejvyššího soudu prohlásil za zjevně neopodstatněnou a námitky vztahující se k rozhodnutím soudů nižších stupňů odmítl pro opožděnost. Ústavní soud se odvolal na svoji judikaturu, podle níž shledá-li Nejvyšší soud nepřipustnost dovolání, pak se za poslední procesní prostředek, který zákon poskytuje k ochraně práva, považuje rozhodnutí odvolacího soudu. V daném případě tak lhůta pro podání ústavní stížnosti začala běžet dne 7. listopadu 1996, tedy v den, kdy bylo vydáno rozhodnutí městského soudu.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

16. Podstatná část příslušných vnitrostátních zákonných ustanovení a judikatury je uvedena v rozsudcích *Zvolský a Zvolská proti České republice* ze dne 12. listopadu 2002 (č. 46129/99, § 18-36, ESLP 2002-IX) a *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice* ze dne 24. února 2004 (č. 73577/01, § 21).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

17. Stěžovatel namítá, že Ústavní soud odmítl jeho ústavní stížnost, aniž by se jí věcně zabýval. Přitom poukazuje na článek 6 odst. 1 Úmluvy, jehož příslušná část zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě (...) projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech a závazcích (...)“

18. Vláda neposkytla doplňující stanovisko k věci samé a domnívá se, že stížnost je zjevně neopodstatněná vzhledem k samostatné povaze Ústavního soudu, který stojí mimo soustavu obecných soudů a má pravomoc stanovit, jaké právní prostředky je třeba vyčerpat před podáním ústavní stížnosti.

19. K projednávanému případu Soud poznamenává, že situace stěžovatele je shodná se situací stěžovatelů ve shora uvedené věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde Soud mimo jiné dospěl k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. V této věci Soud shledal, že pokud se stěžovatelé rozhodli podat dovolání, pouze tím využili možnosti, kterou jim poskytuje § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, což jim nesmí být na újmu. Soud uvedl, že přípustnost dovolání plně závisela na posouzení Nejvyššího soudu, zda napadené rozhodnutí má „po právní stránce zásadní význam“, přičemž se ztotožnil s argumentací stěžovatelů, podle které nebylo v silách stěžovatelů ani jejich advokáta odhadnout, zda Nejvyšší soud vysloví přípustnost jejich dovolání. Soud zároveň podotkl, že § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu nerozlišuje mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky, takže dotčené osoby jsou nuceny vyčerpat oba druhy opravných prostředků vyjma návrhu na obnovu řízení, který je výslovně vyloučen. Jsou-li tedy stěžovatelé povinni podat dovolání, aby jejich ústavní stížnost nebyla prohlášena za nepřípustnou, pak se Soud domnívá, že lhůta pro podání ústavní stížnosti by neměla začít běžet dříve než ode dne rozhodnutí Nejvyššího soudu anebo by měla být alespoň pozastavena okamžikem podání dovolání (tamtéž, § 49-52).

20. Soud nespatřuje žádný důvod, proč by se měl v daném případě odchýlit od výše uvedených úvah, které lze dle jeho názoru v plném rozsahu použít na projednávanou věc.

21. Soud v tomto ohledu s uspokojením konstatuje, že po přijetí rozsudků *Běleš a ostatní proti České republice* (č. 47273/99, ESLP 2002-IX) a *Zvolský a Zvolská proti České republice* (uvedený výše) Ústavní soud České republiky ohlásil změnu své praxe, pokud se jedná o podmínky přípustnosti ústavních stížností. Tato změna nicméně nemohla mít žádný vliv na situaci stěžovatele v projednávané věci.

22. Soud se proto domnívá, že v důsledku obzvlášť přísného výkladu předmětného procesního pravidla tak, jak jej provedl Ústavní soud, byl stěžovatel v daném případě zbaven práva na přístup k soudu.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

23. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

24. Stěžovatel tvrdí, že jelikož české právo nezná žádný opravný prostředek proti rozhodnutí Ústavního soudu, utrpěl „ztrátu naděje“ tím, že se nemůže domoci vydání spravedlivého rozsudku ve věci nájemního práva. Stěžovatel dále tvrdí, že rozhodnutí vnitrostátních soudů, jimiž mu byla uložena povinnost vyklidit sporný byt, mu způsobila materiální škodu rovnající se hodnotě bytu a nákladům vykonávacího řízení a dále nákladům spojeným se stěhováním, které souhrnně vyčíslil na 62 781 €. Zároveň se domnívá, že utrpěl i morální újmu v důsledku psychických útrap a zásahu do svého soukromého života. Protože takovou

újmu lze jen stěží vyčíslit, stěžovatel navrhuje, aby ji Soud vzal na vědomí, „aby tak přispěl k odstranění pochybností, pokud se jedná o návrh týkající se materiální škody“.

25. Vláda namítá, že mezi materiální škodou, kterou stěžovatel údajně utrpěl, a tvrzeným porušením Úmluvy neexistuje vztah příčinné souvislosti a že Soud nemůže spekulovat o výsledku řízení před Ústavním soudem. Stran případné morální újmy by dle názoru vlády konstatování porušení Úmluvy představovalo dostatečné a přiměřené spravedlivé zadostiučinění.

26. Soud poznamenává, že základ pro přiznání spravedlivého zadostiučinění v dané věci spočívá ve skutečnosti, že stěžovatel nemohl uplatnit své právo na přístup k soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Soud neshledává žádnou příčinnou souvislost mezi materiální škodou a morální újmou, na něž stěžovatel poukazuje, a konstatováním porušení článku 6. Soud navíc nemůže odhadovat, jak by celý spor dopadl, kdyby Ústavní soud jeho ústavní stížnost přijal a projednal.

Soud se domnívá, že konstatování porušení postačí k nápravě případné morální újmy způsobené stěžovateli, a nepřiznává proto z tohoto titulu žádnou náhradu (viz *mutatis mutandis* výše uvedené rozsudky *Běleš a ostatní proti České republice*, § 76 a 77 a *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice*, § 40).

B. Náklady řízení

27. Stěžovatel požaduje částku ve výši 324 € jako náhradu nákladů vynaložených v řízení před vnitrostátními soudy, z toho 101 € v řízení před Ústavním soudem, a dále částku 482 EUR jako náhradu nákladů spojených s podáním stížnosti k Soudu.

28. Vláda se domnívá, že většina uvedených nákladů nebyla vynaložena ve snaze zabránit tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy nebo takové porušení napravit. Protože Úmluva byla porušena postupem Ústavního soudu, může odškodnění zahrnovat pouze náklady vynaložené před tímto soudem.

Vláda rovněž poznamenává, že na základě vlastního rozhodnutí nebyl stěžovatel v řízení před Soudem zastoupen, a navrhuje, aby mu bylo přiznáno 200 € z titulu „administrativních“ výdajů.

29. Soud připomíná, že dospěje-li k závěru o porušení Úmluvy, může stěžovateli přiznat náhradu takových nákladů řízení, které u vnitrostátních soudů vynaložil s cílem zabránit takovému porušení nebo je napravit (rozsudek ve věci *Zimmermann a Steiner proti Švýcarsku* ze dne 13. července 1983, série A č. 66, § 36; rozsudek ve věci *Hertel proti Švýcarsku* ze dne 25. srpna 1998, *Sbírka* 1998-VI, § 63). Dále je zapotřebí prokázat jejich reálnost a nezbytnost a přiměřenost jejich výše (věc *Bottazzi proti Itálii* [velký senát], č. 34884/97, § 30, ESLP 1999-V).

Vzhledem k dostupným informacím Soud stěžovateli přiznává na spravedlivém základě celkovou částku 500 EUR z titulu náhrady nákladů řízení.

C. Úroky z prodlení

30 Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální záůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *rozhoduje*, že byl porušen článek 6 odst. 1 Úmluvy;
2. *rozhoduje*, že konstatování porušení poskytuje samo o sobě dostatečné spravedlivé zadostiučinění za morální újmu, kterou stěžovatel utrpěl;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli uhradit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 500 € (pět set euro) z titulu náhrady nákladů řízení, která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni úhrady, a dále případnou částku daně;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
4. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 15. března 2005 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda